

Załącznik nr 1 do uchwały Nr XXVII/150/2021

Rady Gminy Łączna

z dnia 19 marca 2021 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE W GMINIE ŁĄCZNA
NA LATA 2021-2025**

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łącznej

Kamionki 60

26-140 Łączna

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE	4
II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU	7
III. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE ŁĄCZNA	8
IV. CELE PROGRAMU	10
V. ADRESACI PROGRAMU	10
VI. REALIZATORZY PROGRAMU	11
VII. FINANSOWANIE PROGRAMU	11
VIII. ZAKOŃCZENIE	12

WSTĘP

Rodzina jest podstawową i niezastąpioną grupą, jedynym i niepowtarzalnym środowiskiem kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia.

Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań. Role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona obecna w codziennym życiu. W chwili obecnej rodzinom przypadło funkcjonować w bardzo trudnym czasie. Zamknięte w swoich domach rodziny często nie potrafią razem funkcjonować przez dłuższy czas. Wzrasta liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, której świadkami są małoletnie dzieci. Coraz głośniejsze mówi się również o przemocy wobec dzieci. Dzieci wychowujące się w rodzinach, gdzie występuje przemoc, narażone są na dwa rodzaje niszczących doświadczeń. Pierwszy dotyczy dzieci, które są bezpośrednimi ofiarami przemocy, drugi: dzieci będące świadkami przemocy stosowanej przez np. ojca wobec matki. Na podwójne niebezpieczeństwo narażone są dzieci, które same doświadczają przemocy, a zarazem są jej świadkami.

Rodzina winna być opoką, schronieniem wzorem, zwłaszcza dla jej najmłodszych członków, którzy z własnego domu wynoszą wzorce na swoje dalsze życie. Niestety, współcześnie dość często mówi się o wielu problemach i kryzysach w rodzinach dotyczących różnych form jej dysfunkcji. Jeśli dysfunkcjonalność przekracza określone granice, zaczynają się poważne problemy emocjonalne, uzależnienia, współuzależnienia, zachowania autodestrukcyjne, zaburzenia osobowości oraz przemoc.

Gmina Łączna podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jednym z takich działań było powołanie w dniu: 07.12.2010r. Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Łącznej w ramach, którego funkcjonują grupy robocze.

W skład grup roboczych wchodzi:

pracownicy socjalni, dzielnicowi, pedagodzy szkolni, pielęgniarki środowiskowe, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomani oraz kuratorzy społeczni.

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Łączna na lata 2021-2025 zawiera charakterystykę zjawiska przemocy, podstawę prawną programu, diagnozę problemu przemocy w Gminie Łączna, cele programu, adresatów, realizatorów programu oraz źródło jego finansowania.

I. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc domowa, zwana też przemocą w rodzinie, to „zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa przemoc w rodzinie jako: **wszelkie jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w rodzinie, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.**

Aktem prawnym regulującym tę współpracę jest Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2020r, poz.218, 956), która określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec ofiar i sprawców przemocy.

Zadaniem gminy, zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jest m. in.: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Łączna na lata 2021 - 2025 zawiera charakterystykę zjawiska przemocy oraz określa cele i założenia Programu.

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Łączna ma charakter długofalowy, ponieważ jego działania obejmują lata 2021-2025. Założeniem jest ewaluacja Programu i jego zmiany w miarę zaistniałych potrzeb i sytuacji społecznej.

Wielu osobom przemoc kojarzy się z biciem, znęcaniem fizycznym i stosowaniem do tego niebezpiecznych przedmiotów. Zjawisko to ma jednak szersze znaczenie i obejmuje również m.in. wyzywanie, poniżanie, ranienie uczuć, niszczenie czyjegoś mienia, ograniczanie wolności i swobody oraz izolowanie od otoczenia, zmuszanie do stosunków płciowych. Jest ona zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcjonalności rodziny.

Przemoc w rodzinie narusza poczucie bezpieczeństwa jej członków, prowadzi do naruszeń norm moralnych i prawnych oraz systemu wartości, a w efekcie może doprowadzić do zmian w psychice osób nią dotkniętych.

Wyróżnić można różne rodzaje przemocy:

1. **fizyczna** – agresywne zachowanie polegające na użyciu siły, które prowadzi do naruszenia nietykalności cielesnej ofiary (m. in.: popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, spoliczkowanie, kopanie);
2. **psychiczna** – agresywne działania wykorzystujące mechanizmy psychologiczne powodujące obniżenie poczucia własnej wartości ofiary i pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych (m. in.: izolacja, wyzwiska, ośmieszanie, groźby, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, krytykowanie, poniżanie, demoralizację, ciągłe niepokojenie);
3. **ekonomiczna** – uniemożliwianie dostępu do wspólnych środków finansowych, które prowadzi w efekcie do uzależnienia ofiary od sprawcy przemocy (m. in.: odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy);
4. **seksualna** – wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych lub niechcianych praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy (m. in.: zmuszanie do odbywania stosunku płciowego oraz do innych czynności seksualnych);
5. **zaniedbanie** - ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Powyższe formy pomocy mogą się przenikać, rzadko występują oddzielnie.

Zjawisko przemocy w rodzinie charakteryzuje się fazami, które różnią się intensywnością i czasem trwania, a które następują po sobie cyklicznie.

Wyróżnia się trzy fazy:

1. **faza narastającego napięcia** – początku cykl, następuje wzrost napięcia i zwiększa się ilość sytuacji konfliktowych;
2. **faza gwałtownej, ostrej przemocy** – wybuch gniewu i rozładowanie agresji przez sprawcę przemocy, koniec tej fazy określa sam sprawca przemocy, bowiem ofiara nie ma żadnego wpływu na jego zachowanie;
3. **faza „miodowego napięcia”** – sprawca przemocy wyraża swoją skruchę i obiecuje, że taka sytuacja już się nigdy nie powtórzy bądź zachowuje się tak, jakby nic się nie stało, ofiara często zapomina o zdarzeniach z poprzednich faz, co jest szczególnie

-5-

niebezpieczne, ponieważ faza „miodowego miesiąca” przemija, a agresja w kolejnej fazie przemocy jest gwałtowniejsza. Jedynym rozwiązaniem jest specjalistyczna pomoc zewnętrzna.

Przemoc domowa niesie za sobą ogromne koszty, które ponoszą zarówno jednostki, jak i społeczeństwo, dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

W bezpośrednim kontakcie z osobami doświadczającymi przemocy czy stosującymi przemoc w rodzinie ważne jest rozumienie przemocy na każdej płaszczyźnie.

Każda osoba podejmująca się pracy z pokrzywdzonymi czy stosującymi przemoc powinna robić to zgodnie ze swoim przygotowaniem zawodowym i możliwościami instytucji, jaką reprezentuje, a także mieć świadomość granicy swoich kompetencji.

Wskazana jest w dalszym ciągu systematyczne podnoszenie standardu usług adresowanych do osób doświadczających przemocy w rodzinie jak i stosujących przemoc. Ważna jest stała edukacja społeczeństwa, mająca na celu zmianę świadomości w kwestii negatywnych i szkodliwych stereotypów na temat stosowania przemocy, jak też roli kobiety i mężczyzny w życiu rodzinnym i społecznym.

II. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. z 2009r., poz.946). Rozdział drugi pt. „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją,
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. Poz.218,956)
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020r. Poz. 1876 z póź.zm.),
4. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019r., poz. 2277 z póź.zm.),
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2020r. Poz.1444, 1517),
6. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020r. Poz.1359)
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U.z 2011 r. poz.1245)
8. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Zgodnie z zapisem w art.6, ust.2 pkt 1-4 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz innych ustaw do zadań własnych gminy należy:

- opracowywanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w Ośrodkach Wsparcia,
- tworzenie Zespołów Interdyscyplinarnych.

III. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE ŁĄCZNA

Przemoc w rodzinie jest trudnym problemem rodziny, osoby które jej doświadczają nie chcą mówić o swoim problemie ze względu na strach, poczucie winy, obawę przed osądzeniem, strach przed zmianą czy też krytyką ze strony rodziny czy społeczności lokalnej.

W świadomości społecznej funkcjonuje wiele stereotypów, na temat przemocy w rodzinie, jednak większość z nich jest używana jako argument za stosowaniem przemocy lub jako jej usprawiedliwienia, co służy przemocy i sprzyja sprawcy, dając mu sygnał o społecznym przyzwoleniu na przemoc i o bezkarności, jak również utrudnia świadkom reagowanie i decyzje o pomocy dla ofiar.

Diagnozę problemu przemocy w rodzinie w Gminie Łączna można oszacować na podstawie dokumentów, sprawozdań gromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny w Łącznej i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łącznej co przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr.1 Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w latach: 2018-2020

ROK	Instytucje Zakładające Niebieskie Karty					SUMA
	Policja	GOPS	Oświata	Służba Zdrowia	GKRPA	
2018	11	0	0	0	0	11
2019	9	0	0	0	0	9
2020	5	1	0	0	0	6

Źródło: dane GOPS w Łącznej, opracowanie własne

Z analizy danych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie wynika, że przemoc na terenie naszej gminy jest problemem społecznym. Należy też przypuszczać, że rzeczywista liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą jest znacznie wyższa niż wskazują na to przywołane statystyki. Osoby doznające przemocy domowej często bowiem przez wiele lat ukrywają swój problem, dlatego trudno jest określić dokładną skalę problemu przemocy.

Pracownicy socjalni, policjanci, nauczyciele, kuratorzy, pracownicy ochrony zdrowia, pedagodzy szkolni i psycholodzy odbywają szkolenia i podnoszą swoje kwalifikacje

zawodowe by móc lepiej pomagać rodziną dotkniętą przemocą.

Pomimo licznych działań w dalszym ciągu zjawisko przemocy w rodzinie stanowi jeden z trudniejszych do rozwiązania problemów społecznych w Gminie Łączna. Od czasu powstania Zespołu Interdyscyplinarnego, działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie są intensywniejsze i coraz bardziej skuteczne, mają charakter współpracy interdyscyplinarnej poszczególnych instytucji lokalnych. Efektem takiej współpracy będzie skuteczne zapobieganie, rozpoznawanie oraz przeciwdziałanie przemocy i jej skutkom. Na terenie Gminy Łączna funkcjonują służby, które w zakresie swoich kompetencji mają zadanie przeciwdziałać przemocy w rodzinie oraz likwidować bądź łagodzić jej skutki .

Należą do nich:

1. Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
2. Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
3. Punkt Konsultacyjny,
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

W swojej codziennej działalności ze zjawiskami przemocy spotykają się także: placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, CARITAS, parafie.

Gmina Łączna współpracuje także z innymi instytucjami spoza terenu gminy, które również działają na rzecz osób dotkniętych przemocą, tj.: Komisariatem Policji w Suchedniowie, Sądem Rejonowym wraz z kuratorami sądowymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku-Kamiennej.

IV. CELE PROGRAMU

Cel główny Programu:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar przemocy oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy.

Cele szczegółowe Programu:

1. Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie
2. podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej oraz zaangażowania społeczności lokalnej w sprawach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie poprzez systematyczne pogłębianie wiedzy na temat zjawiska oraz informowanie o instytucjach udzielających specjalistycznej pomocy,
3. zwiększenie dostępności oraz efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
5. zapewnienie kompleksowej pomocy osobom doznającym przemocy,
6. zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc.

V. ADRESACI PROGRAMU

1. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie.
2. Osoby zagrożone przemocą w rodzinie.
3. Przedstawiciele instytucji służb pracujące z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą, m.in. pracownicy socjalni, policjanci, nauczyciele i pedagodzy szkolni, pracownicy służby zdrowia, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

- Urząd Gminy Łączna,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łącznej,
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Punkt Konsultacyjny,
- Szkoły i inne placówki oświatowe na terenie Gminy Łączna,
- Placówka służby zdrowia z terenu Gminy Łączna,
- Policja,
- Inne instytucje, organizacje, stowarzyszenia i osoby fizyczne realizujące cele i zadania zawarte w Programie.

VII. FINANSOWANIE PROGRAMU

1. Budżet gminy.
Budżet państwa.
2. Inne źródła.

VIII. ZAKOŃCZENIE

Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga współpracy i działań wszystkich instytucji i służb których bliska jest problematyka przemocy w rodzinie a przede wszystkim zmiana świadomości mieszkańców naszego rejonu. Przemoc w rodzinie jest problemem bardzo złożonym, obejmuje różne aspekty życia rodzinnego, a pomoc takiej rodzinie jest procesem niezwykle trudnym.

Osobie, która dotknięta jest przemocą, bardzo trudno jest poradzić sobie z tym problemem. Potrzebna jest pomoc z zewnątrz, spojrzenie na jej trudność z różnych perspektyw: prawnej, socjalnej, psychologicznej. Bardzo często osoba doznająca przemocy musi przejść długą drogę pomiędzy instytucjami pomocowymi udzielając informacji dotyczących życia jej rodziny. Dlatego skuteczność pomagania rodzinom w których dochodzi do przemocy uzależniona jest od wiedzy, doświadczenia i współpracy poszczególnych instytucji i służb.

Modelowym rozwiązaniem jest praca w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych. Ich zadaniem jest objęcie osoby zgłaszającej problem – niezbędną zintegrowaną pomocą i wsparciem. Członkami zespołów są przedstawiciele różnych instytucji, którzy w ramach swoich kompetencji opracowują plan pomocy rodzinie w danej sytuacji.

Realizowanie zadań zawartych w prezentowanym Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ofiar Przemocy na lata 2021-2025 przyczyni się do podniesienia świadomości społecznej, która jest konieczna, aby przemoc była ujawniana i aby możliwe było podjęcie właściwych środków pomocowych dla potrzebujących oraz zapobieganie kolejnym aktom przemocy.